

ÇOK ALELLİLİK İLE İLGİLİ PROBLEMLER ve ÇÖZÜMLERİ

Çok alellilikte kullanılan genel formüller:

n = Alel gen sayısı

1. n = Fenotip çeşidi sayısı (Eş baskınlık yoksa)

2. **Eş baskınlık ya da eksik baskınlık olduğu durumda;**
Fenotip çeşidi = Alel gen sayısı + (Eş baskınlık ya da eksik baskınlık sayısı) olur.

3. n = Homozigot genotip sayısı olur.

4. $\frac{n(n-1)}{2}$ = Birbirinden farklı heterozigot genotip sayısı

5. $\frac{n(n+1)}{2}$ = Birbirinden farklı toplam genotip çeşit sayısı

Örnek soru 1. Üç alel ile kontrol edilen bir karakterin baskınlık durumu $D_1 > D_2 > D_3$ şeklindedir.

Buna göre bir popülasyonda D karakteri bakımından oluşabilecek fenotip ve genotip çeşidi sayısı kaçtır?

-Fenotip çeşidi sayısı, eşbaskınlık olmadığına göre "n" yani alel gen sayısıdır. n=3

-Genotip çeşidi sayısı $\frac{n(n+1)}{2} = \frac{3(3+1)}{2} = 6$

Örnek soru 2. Dört alel ile kontrol edilen bir karakterin alelleri arasındaki baskınlık durumu $C_1 > C_2 = C_3 = C_4$ şeklindedir. www.biyolojiportali.com

Buna göre bu karakter ile ilgili bir popülasyonda fenotip çeşidi sayısı kaçtır?

Çözüm:

Fenotip çeşidi = Alel gen sayısı + (Eş baskınlık sayısı)

-**Eş baskınlık sayısı** = C_2C_3, C_2C_4, C_3C_4 olmak üzere 3 tanedir. O halde;

Fenotip sayısı = 4+3=7 olur.

Örnek soru 3. Aşağıda üç farklı karakterin ortaya çıkmasını sağlayan alel gen çeşitleri ve baskınlık durumları verilmiştir

Karakter No	Alel genler	Baskınlık durumu
I	R, r	$R > r$
II	N, n	$N > n$
III	I^K, I^B	$I^K = I^B$

Bu karakterler bakımından bir popülasyonda oluşabilecek fenotip ve genotip çeşitlerini bulunuz.

Çözüm: Her bir karakter için ayrı ayrı fenotip ve çeşitleri sayısı bulunur. Birlikte olma sayısı ise ayrı ayrı olma sayıları çarpılarak hesaplanır.

-**Fenotip çeşidi sayısı;**

I. Karakter için: n=2

II. Karakter için: n=2

III. Karakter için: n=2+1(eş baskınlık) =3

Bunların birlikte olma olasılığı: 2.2.3=12 çeşit fenotip

-**Genotip çeşidi sayısı;**

I. Karakter için: n=2 ise $\frac{2(2+1)}{2}=3$

II. Karakter için: n=2 ise $\frac{2(2+1)}{2}=3$

III. Karakter için: n=2 ise $\frac{2(2+1)}{2}=3$

Bunların birlikte olma olasılığı: 3.3.3=27 çeşit genotip

Örnek soru 4. Tavşanlardaki kürk rengi yabanıl (C_1), şinşilla (C_2), Himalaya (C_3), ve albino (C_4) olmak üzere dört farklı genle denetlenir. Bu genler arasındaki baskınlık durumu $C_1 > C_2 > C_3 > C_4$ şeklindedir. Buna göre yabanıl, şinşilla, Himalaya ve albino tavşanların olası genotiplerini yazınız.

Çözüm: Bütün genler üzerine baskın olan gen C_1 , bütün genlere karşı çekinik olan gen ise C_4 genidir. Buna göre;

-**Yabanılın olası genotipleri:** $C_1C_1, C_1C_2, C_1C_3, C_1C_4$

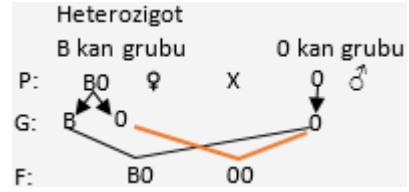
-**Şinşillanın olası genotipleri:** C_2C_2, C_2C_3, C_2C_4

-**Himalaya olası genotipleri:** C_3C_3, C_3C_4

-**Albinonun olası genotipleri:** C_4C_4

Örnek soru 5. Heterozigot B kan grubu bir anne ile O kan grubu bir babanın doğacak çocuklarının fenotip ve genotip oranını bulunuz.

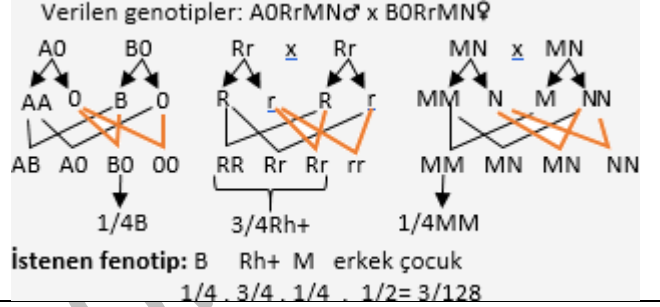
Çözüm:

Fenotip oranı = 1:1 (1/2 B kan grubu, 1/2 O kan grubu),
Genotip oranı = 1:1 (1/2 BO, 1/2 OO)'dir.

Örnek soru 6. Heterozigot A Rh+ MN grubu bir kadın ile heterozigot B Rh+ MN kan grubu bir erkeğin, B Rh+ M kan grubu erkek çocuklarının olma oranı nedir?

Çözüm: Her bir özellik ayrı ayrı çaprazlanır. İstenen fenotiplerin oranı bulunur. Sonra da ayrı ayrı olma oranları çarpılarak birlikte olma oranı bulunur.

Örnek soru 6. K canlısından alınan kan örneği bir tavşana enjekte edilerek tavşanın kanında antikor oluşması sağlanmıştır. Daha sonra tavşanın antikor içeren kan serumu alınarak A, B ve C canlılarına enjekte edilmiştir. Antikor içeren serumun bu üç canlıya verilmesi sonucunda canlıların kanlarında meydana gelen çökeltme oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Canlılar	Çökeltme oranları
A	%5
B	%50
C	%80

Bu tabloya göre A, B ve C canlılarının, K canlısı ile olan akrabalık derecesinin çoktan aza sıralanması nasıl olmalıdır? Açıklayınız. www.biyolojiportali.com

Çözüm: Bir bireyin kanı tavşana damlatılıp sonra da tavşandan alınan kan serumu farklı canlıların kanına damlatılırsa, en fazla çökeltme olan canlı bu bireye en yakın olan canlıdır. K canlısının kanı tavşana damlatılırsa, tavşan K canlısının yabancı proteinlerine karşı antikor üretir. Bu durumda tavşanın kan serumu (K canlısının yabancı proteinlerine karşı üretilen antikorlar içerir) A, B ve C canlılarının kanına damlatıldığında çökeltme en çok olan K canlısına daha yakın akraba olur.

Buna göre cevap: C>B>A şeklinde olmalıdır.

Örnek soru 7. Aşağıda sağlıklı bir bireye ait kan örnekleri üzerine Anti Rh (Anti-D), Anti B ve Anti A içeren serumlar damlatıldığında oluşan çökeltme durumları verilmiştir.

Anti-D	Anti-B	Anti-A	Çökeltme var	Çökeltme yok
●	○	●	●	○

Buna göre;

Bireyin kan grubu nedir?

Cevap: Anti A ile çökeldiği için A, Anti-D ile çökeldiği için Rh+'dir. Yani bu bireyin kan grubu: ARh+'dir.